Prof. Sandro Bertelli

Paleografia II_2021-22

Lezione_15

La scrittura umanistica
a
Firenze

Tav. 144

BML,
Plut. 49.06

Cicerone,
Epistolae ad familiares

Copista:
Antonio di Mario

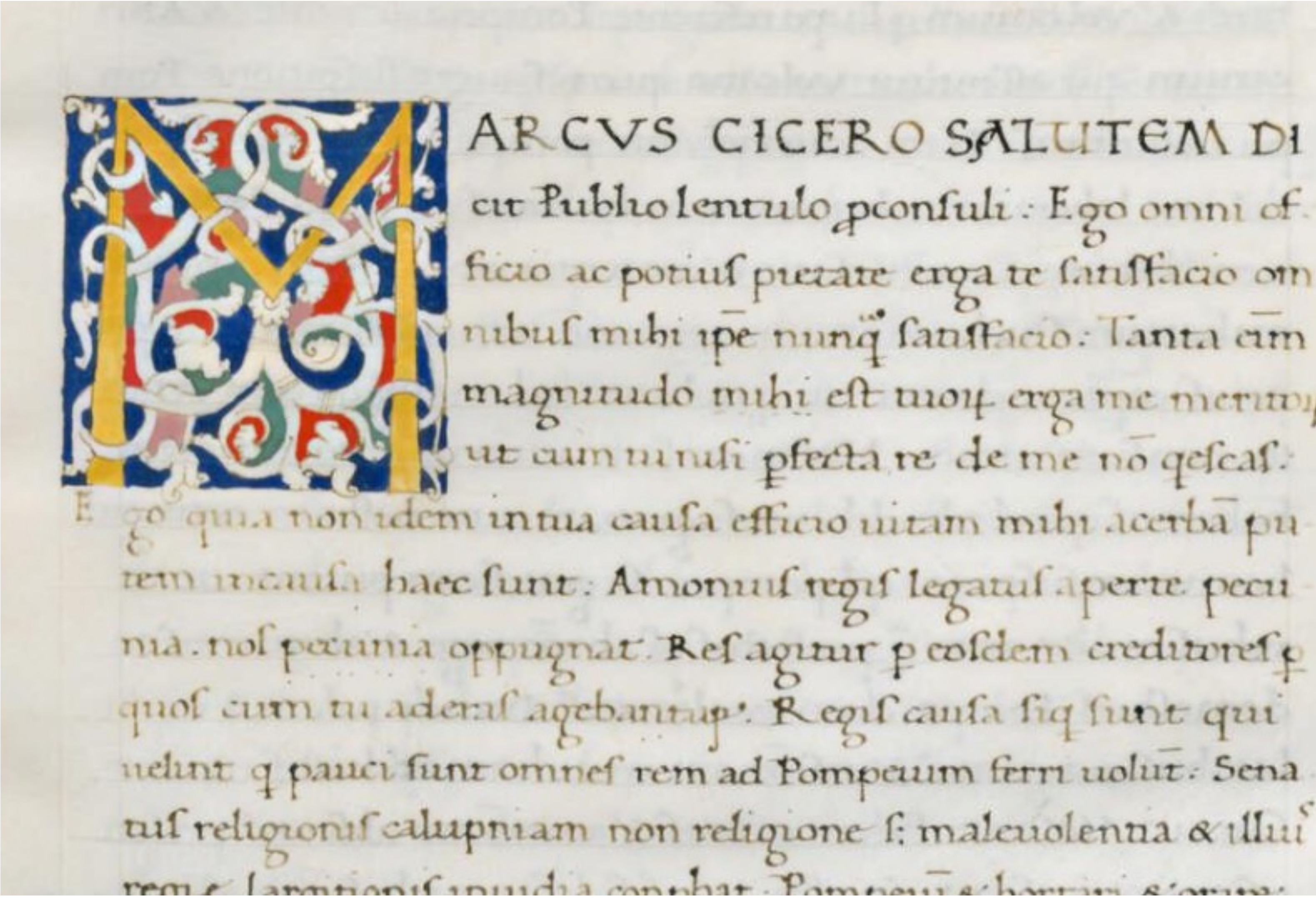
M ARCVS CICERO SALUTEM DI
cit Publio lentulo pconſuli: Ego omni of
ficio ac potius pietate erga te ſatiſfacio om
nibuſ mihi ipe nunq ſatiſfacio: Tanta eim
magnitudo mihi eſt tuoꝝ erga me meritoꝝ
ut cum tu niſi pfecta re de me no qeſcaſ.
Ego quia non idem in tua cauſa efficio uitam mihi acerbã pu
tem in cauſa haec ſunt. Ammoniuſ regiſ legatuſ aperte pecu
nia nos pecunia oppugnat. Reſ agitur p eoſdem creditoreſ p
quoſ cum tu aderaſ agebantp'. Regiſ cauſa ſiq ſunt qui
uelint q pauci ſunt omneſ rem ad Pompeium ferri uolũt. Sena
tuſ religioniſ calupniam non religione ſ: maleuolentia & illiuſ

Tav. 145. Altro esempio di Antonio di Mario copista-BML, Plut.45.32

L. ANNEI · SENECE · AD · LVCILIVM ·
EPISTOLARV̄ · LIBR̄ · I · INCIPIT ·

ITA FAC MI LVCILI · VENDICA TE TIBI
& tempuſ qd' adhuc aut auferebatur: aut ſurripieba
tur: aut excidebat collige & ſerua. Perſuade tibi hoc ſic
eſſe ut ſcribo. Quedam tempora eripiuntur nobiſ: quedā
ſubducuntur: quedam effluunt: Turpiſſima iactura eſt
q̄ p negligentiam uenit. & ſi uoluerıſ attendere maxi
ma pars uite elabitur male agentibuſ: magna nihil agentibuſ: tota uite
aliud agentibuſ. Quem mihi dabiſ qui aliqd pretium tempori ponat?
qui diem extimet? qui intelligat ſe cotidie mori? in hoc enim fallimur,
qd mortem quaſi procul eſſe conſpicimuſ. magna parſ eiuſ iam preteriit
quicquid etatiſ retro eſt morſ tenet. Fac ergo mi lucili qd facere te ſcribiſ
omneſ horaſ complectere. Sic fiet ut minuſ ex craſtino pendeaſ ſi hodi

Tav. 146

BML,
Plut. 21.2

datato1458

Lattanzio

Copista:
Gerardo del
Ciriagio

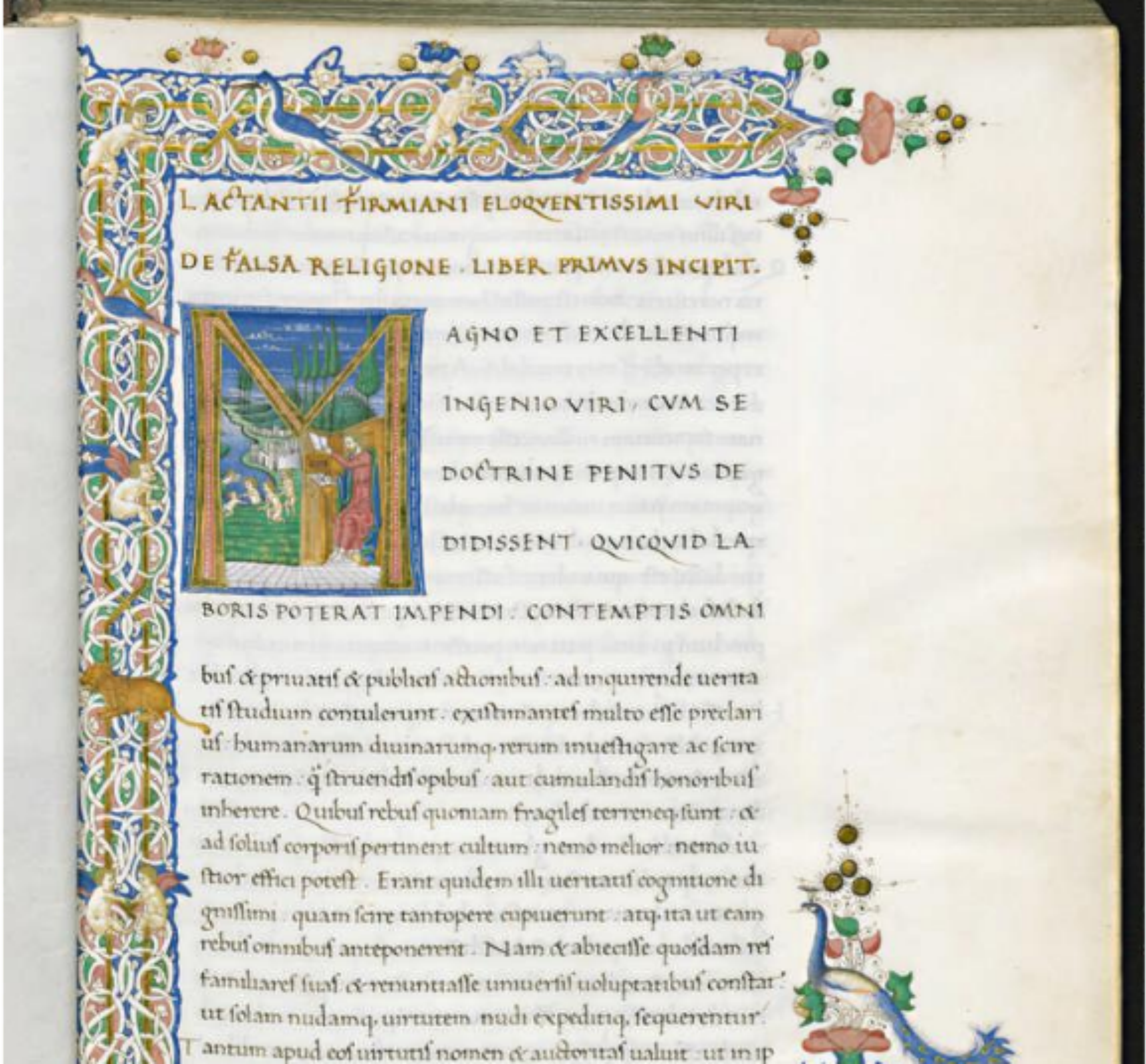

LACTANTII FIRMIANI ELOQVENTISSIMI VIRI
DE FALSA RELIGIONE . LIBER PRIMVS INCIPIT.

MAGNO ET EXCELLENTI
INGENIO VIRI, CVM SE
DOCTRINE PENITVS DE
DIDISSENT QVICQVID LA
BORIS POTERAT IMPENDI . CONTEMPTIS OMNI
buſ & priuatiſ & publiciſ actionibuſ : ad inquirende uerita
tiſ ſtudium contulerunt . exiſtimanteſ multo eſſe preclari
uſ humanarum diuinarumq. rerum inueſtigare ac ſcire
rationem . q̄ ſtruendiſ opibuſ : aut cumulandiſ honoribuſ
inherere . Quibuſ rebuſ quoniam fragileſ terreneq. ſunt : &
ad ſoliuſ corporiſ pertinent cultum : nemo melior : nemo iu
ſtior effici poteſt . Erant quidem illi ueritatiſ cognitione di
gniſſimi : quam ſcire tantopere cupiuerunt : atq. ita ut eam
rebuſ omnibuſ anteponerent . Nam & abieciſſe quoſdam reſ
familiareſ ſuaſ & renuntiaſſe uniuerſiſ uoluptatibuſ conſtat :
ut ſolam nudamq. uirtutem nudi expeditiq. ſequerentur.
Tantum apud eoſ uirtutiſ nomen & auctoritaſ ualuit : ut in ip

Tav. 147 – Altro esempio di mano di Gerardo del Ciriagio

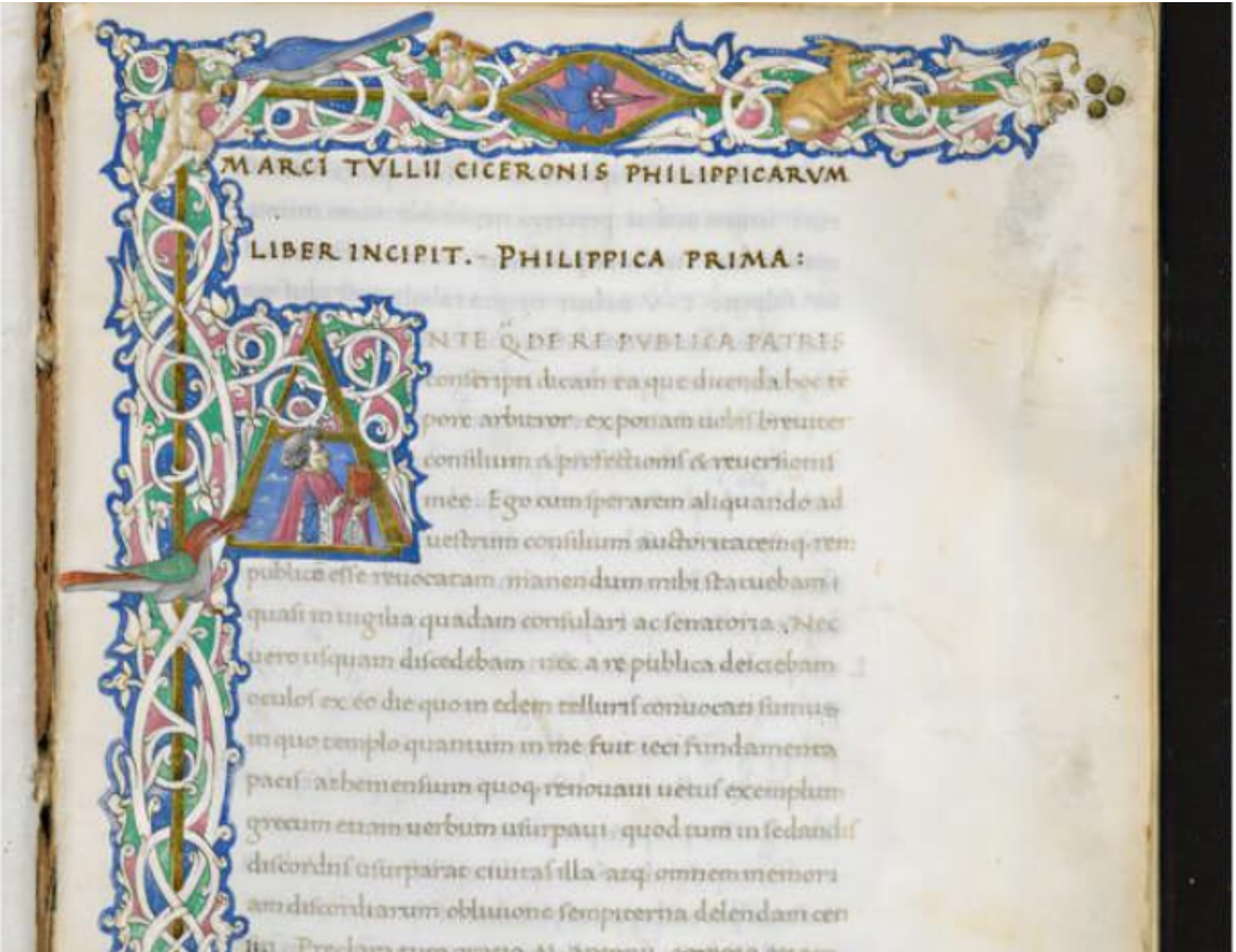
MARCI TVLLII CICERONIS PHILIPPICARVM
LIBER INCIPIT. PHILIPPICA PRIMA:

ANTE Q DE RE PVBLICA PATRES
conſcripti dicam ea que dicenda hoc tē
pore arbitror: exponam uobis breuiter
conſilium & profectionis & reuertionis
mee. Ego cum ſperarem aliquando ad
ueſtrum conſilium auctoritatemq; rem
publicā eſſe reuocatam: manendum mihi ſtatuebam
quaſi in uigilia quadam conſulari ac ſenatoria. Nec
uero uſquam diſcedebam: nec a re publica deiciebam
oculos ex eo die quo in edem telluris conuocati ſumus.
in quo templo quantum in me fuit ieci fundamenta
pacis: athenienſium quoq; renouaui uetus exemplum
grecum etiam uerbum uſurpaui: quod tum in ſedandis
diſcordiis uſurparat ciuitas illa: atq; omnem memori
am diſcordiarum obliuione ſempiterna delendam cen

Tav. 148 - BML, Plut.65.23. Copista: Piero Strozzi

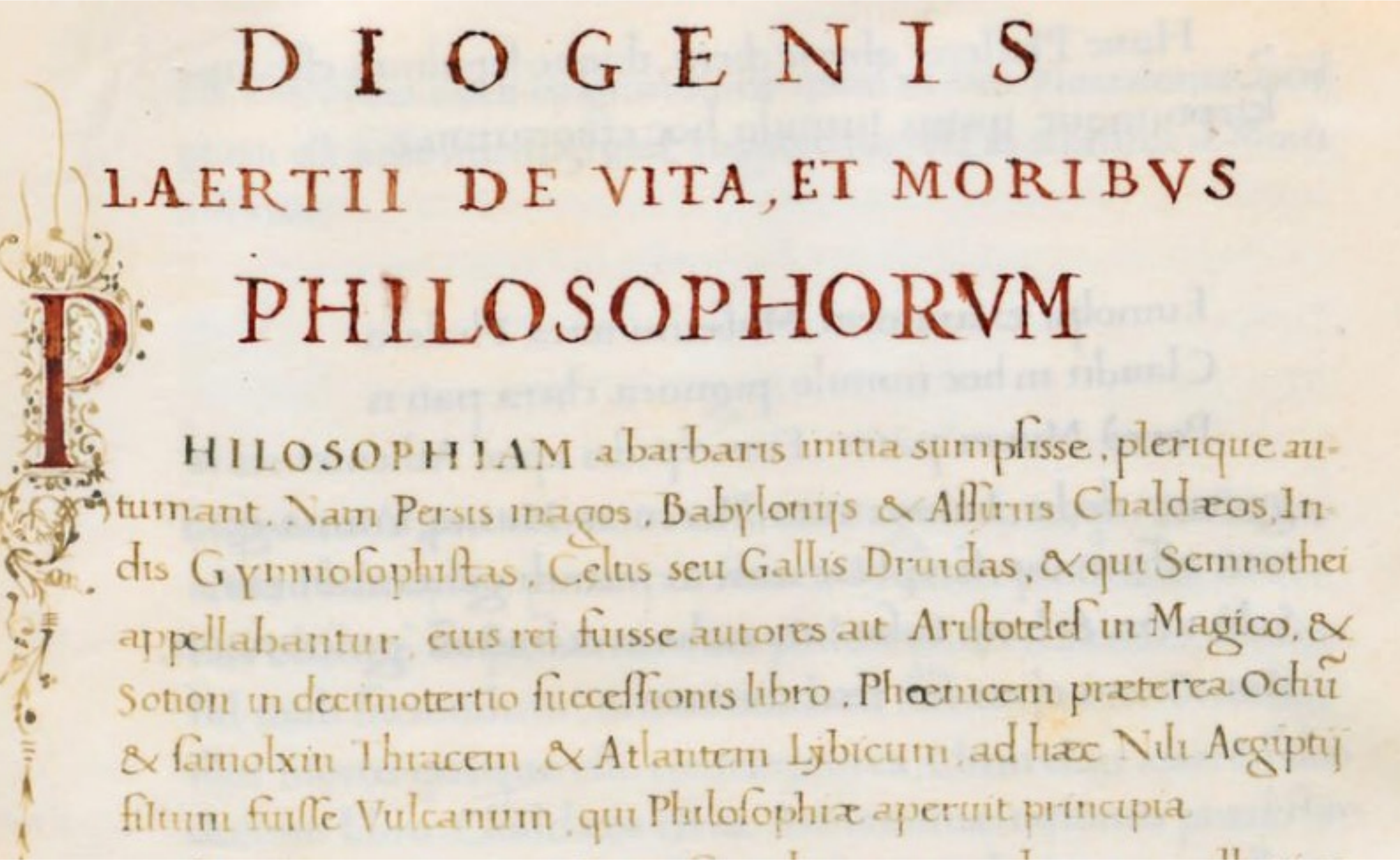

DIOGENIS

LAERTII DE VITA, ET MORIBVS

PHILOSOPHORVM

P HILOSOPHIAM a barbaris initia sumpſisse, plerique au-
tumant. Nam Persis magos, Babylonijs & Aſſirijs Chaldæos, In-
dis Gymnoſophiſtas, Celtis seu Gallis Druidas, & qui Semnothei
appellabantur, eius rei fuisse autores ait Ariſtoteleſ in Magico, &
Sotion in decimotertio ſucceſſionis libro. Phœnicem præterea Ochũ
& ſamolxin Thracem & Atlantem Lybicum, ad hæc Nili Aegiptij
filium fuiſſe Vulcanum, qui Philoſophiæ aperuit principia

Tav. 149 – BML, Plut.12.10. Antonio Sinibaldi

DIVI AVRELII AVGVSTINI HYPPONENSIS EPISCOPI LIBER
PRIMVS QVESTIONVM SVPER GENESIM INCIPIT

VM SCRIPTVRAS SAN
CTAS QVAE APPELLAN
TVR CANONICE LE
GENDO ET CVM ALIIS
CODICIBVS SECVN
DVM SEPTVAGINTA
INTERPRETATIONE
CONFERENDO PER
CVRREREMVS PLA
CVIT EAS QVESTIONE
QVAE IN MENTE VE
NIRENT SIVE BREVI
TER COMMEMORAN
DO VEL ETIAM PER
TRACTANDO TANTVMMODO PROPONERENTVR
Siue etiam qualitercunq; tanq; a festinantibus soluerentur
stilo alligare ne de memoria fugerent: non ut eas satis ex-
plicaremus: Sed ut cum opus esset possemus inspicere: siue
ut ammoneremur quid adhuc esset requirendum: siue ut

Tav. 150 – Altro esempio di mano di Antonio Sinibaldi

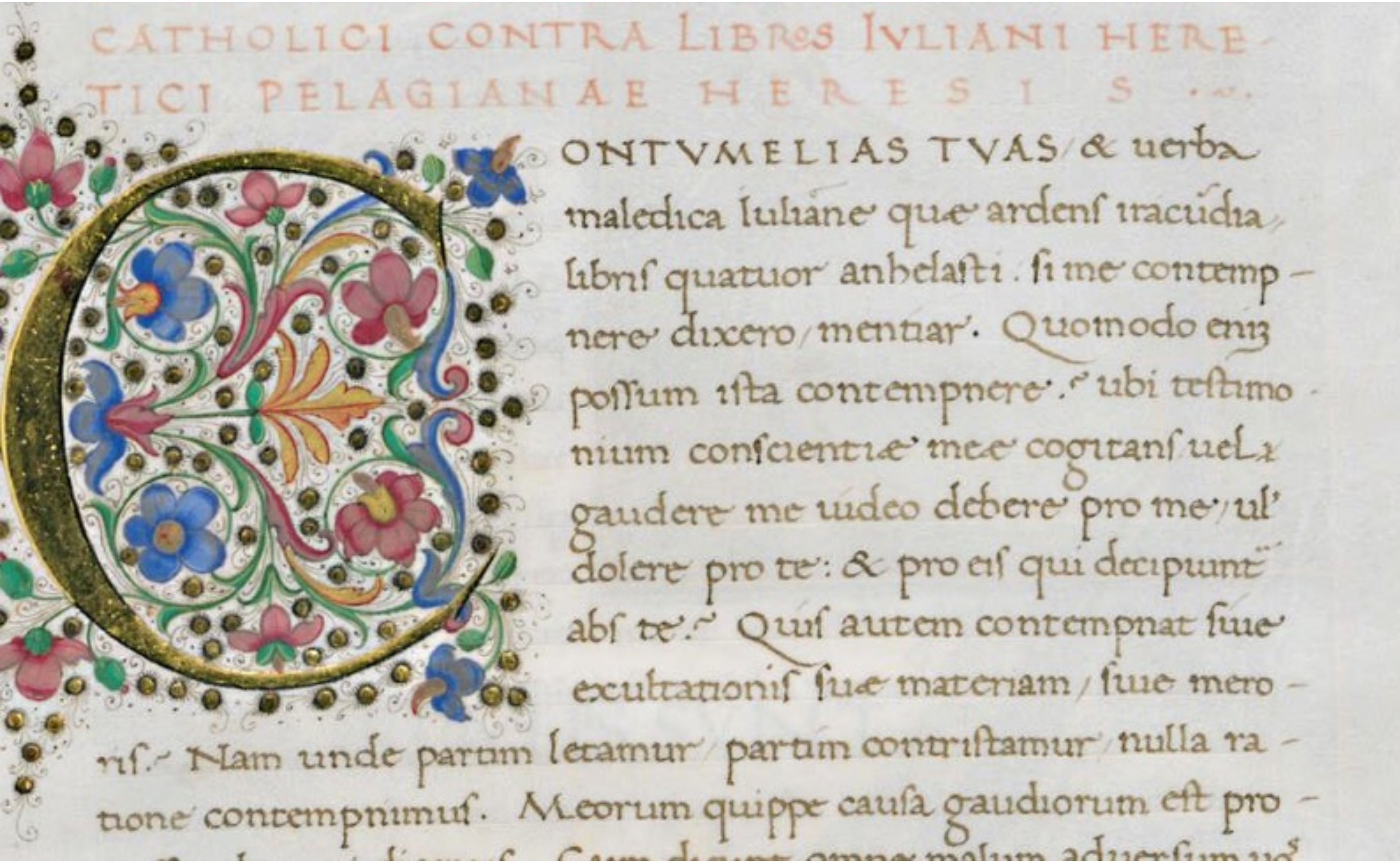

CATHOLICI CONTRA LIBROS IVLIANI HERE-
TICI PELAGIANAE HERESIS.

CONTVMELIAS TVAS & uerba
maledica Iuliane quę ardenſ iracūdia
libriſ quatuor anhelaſti. ſi me contemp-
nere dixero, mentiar. Quomodo enī
poſſum iſta contempnere. ubi teſtimo-
nium conſcientię meę cogitanſ uel
gaudere me uideo debere pro me, ul’
dolere pro te: & pro eiſ qui decipiunt
abſ te. Quiſ autem contempnat ſiue
exultationiſ ſuę materiam, ſiue mero-
riſ. Nam unde partim letamur, partim contriſtamur, nulla ra-
tione contempnimuſ. Meorum quippe cauſa gaudiorum eſt pro-

Tav. 151 – Plut. 52.6. Nicolaus Mangona

ROMAM VENI AD VIII.
kl. aprileſ moxq; ut primum
licuit pontificem audienſ ſalutā
di q; cauſa & mei ipſius exhiben
di ab eo perbenigne quidem ac
per humaniter receptuſ ſum.
Quanq̄ primo ſtatim congreſ
ſu ubi me aſpexit. nullo ad hc
uerbo a me facto, conuerſuſ ad
eoſ qui proxime adſtabant iunior hic eſt inquit longe q̄
putaram. Hec prima uox illiuſ a me audita eſt. Poſt hec ir
ego conſueta ueneratione illum affatus cum eſſem ipſe

Tav. 152 – Ms. malatestiano

RATER. AMBROSIVS
TVA. MIHI. MVNVSCV-
LA. perferenſ detulit ſimul
et ſuauiſſimaſ litteraſ. quæ
a principio amicitiarum fidē
pro beate iam fidei et ueteriſ
amicitiæ nouam præferebāt.
Vera enim illa neceſſitudo ē
& chriſti glutino copulata.
quam non utilitaſ rei famu-
lariſ. non preſentia tantum
corporiſ. non ſubdola et pal-
panſ adulatio: ſed dei timor et ſanctarum ſcripturar